5 Outlander

A lángoló kereszt I. kötet

„Gabaldon páratlan
történetmesélő."
Historical Novel Society

fine selection

DIANA GABALDON

NEW YORK TIMES BESTSELLERSZERZŐ

Diana Gabaldon

The Fiery Cross

A lángoló kereszt

Az Outlander-sorozat ötödik része

Első kiadás

Könyvmolyképző Kiadó, Szeged, 2018

Ezt a könyvet nővéremnek, Theresa Gabaldonnak ajánlom,
akivel az első történeteinket meséltük.

Köszönetnyilvánítás

Mély hálával és köszönettel tartozom…

…a szerkesztőmnek, Jackie Cantornak, aki mindig szívén viselte a könyv sorsát.

…az ügynökömnek, Russ Galennek, aki mindig kivont karddal és felemelt pajzzsal áll mellettem.

…Stacey Sakalnak, Tom Leddynek és a többi csodálatos személynek a gyártási vonalon, akik nem sajnálták az idejüket, a tehetségüket és elméjük épségét feláldozni, hogy ez a könyv megszülethessen.

…Kathy Lordnak, annak a páratlan és elragadó lénynek, aki az én kiváló szerkesztőm.

…Virginia Norey-nak, a könyv tervezőjének *(más néven a Könyvistennőnek),* akinek valahogy sikerült az egész kötetet a két borító közé szuszakolnia és elérnie, hogy még jól is nézzen ki.

…Irwyn Applebaumnak és Nita Taublibnak, vezető és helyettes kiadóknak, hogy eljöttek a buliba, és elhozták a cuccaikat.

…Rob Hunternek és Rosemary Tolmannek a Rendfenntartókkal vívott háborúról írt, kiadatlan írásukért és az igen színes élettörténetű és érdekes őseikért, James Hunterért és Hermon Husbandért. *(Nem, nem én találom ki ezeket a szereplőket, csak egy részüket.)*

…Beth és Matthew Shope-nak és Liz Gasparnak, az észak-karolinai kvékerek történelméről és világnézetéről nyújtott információkért. *(És itt kell megjegyeznem, a maximális történelmi hitelesség okán, hogy Hermon Husband abban az időben, amikor a regény játszódik, nem volt kvéker, ugyanis kirúgták a kvékerek helyi szervezetéből túlontúl lobbanékony természete miatt).*

…Bev LaFlamme-nak, Carol Krenznek és az ő francia és kanadai francia férjeiknek *(akik biztos elgondolkoztak rajta, kikkel is barátkoznak a feleségeik)* szakértői véleményükért a francia bélmozgások finomságaival és az igen festői francia kifejezésekkel kapcsolatban.

…Julie Giroux-nak Roger dalaiért és a káprázatos *Culloden szimfóniáért.* Roy Williamsonnak a *The Flower of Scotland* szövegéért és zenéjéért, ami a The Corries Ltd. jogtulajdona.

…Roger H. P. Colemannak, R. W. Odlinnak, Ron Parkernek, Ann Chapmannek, Dick Lodge-nak, Olan Watkinsnak és a Compuserve Szabadkőműves Fórum megannyi tagjának a szabadkőművességről és az irreguláris páholyokról nyújtott, az 1755 körüli időkre vonatkozó információkért *(…ami jórészt a skót rítus kialakulása előtt volt, úgyhogy kérem, ne fárasszák magukat azzal, hogy erről írnak nekem. Rendben?).*

…Karen Watsonnak és Ron Parkernek a második világháborús londoni metróállomásokról nyújtott tanácsaikért, melyek részleteit némi írói szabadsággal kezeltem.

…Steven Lopatának, Hall Elliottnak, Arnold Wagnernek, R. G. Schmidtnek és Mike Jonesnak, e becsületes harcosoknak a hasznos beszélgetésekért arról, hogyan gondolkodnak, viselkednek a férfiak csata előtt, alatt és után.

…R. G. Schmidtnek és sok más kedves személynek, akiknek a nevét sajnos elfelejtettem leírni, és akik számos, kisebb-nagyobb értékes adalékkal szolgáltak a cseroki indiánok hitvilágáról, nyelvéről és szokásairól. *(A „Johó!" felkiáltással végződő medveölő énekről a történelmi feljegyzésekben olvastam. Van egy csomó minden, amit, ha akarnék, se tudnék magamtól kitalálni.)*

…A Csemodurov családnak, amiért nagylelkűen megengedték, hogy írói szabadságommal élve orosz kondásokként ábrázoljam őket. *(Valóban hoztak be vadkanokat Észak-Karolinába vadászati céllal a 18. században. Talán ez is hozzájárult ahhoz, hogy olyan népszerű lett délen a barbecue.)*

…Laura Bailey-nek a 18. századi ruhák és szokások témájában nyújtott felbecsülhetetlen értékű tanácsaiért és megjegyzéseiért – amikre mindig odafigyeltem és megfogadtam.

…Susan Martinnak, Beth Shope-nak és Margaret Campbellnek szakértői tanácsaikért Észak-Karolina növény- és állatvilágát, földrajzát, időjárását és lelkivilágát illetően *(akik mind szeretnék hangsúlyozni, hogy csak barbárok tesznek paradicsomot a barbecue-szószba)*. Mindenféle eltérés a fentiek tekintetében csak a szerző figyelmetlenségének, írói szabadosságának, illetve ostoba önfejűségének tudható be.

…Janet McConnaugheynak, Varda Amir-Orrelnek, Kim Lairdnak, Elise Skidmore-nak, Bill Williamsnek, Arlene McCrea-nek, Lynne Sears Williamsnek, Babs Wheltonnak, Joyce McGowannak és a Compuserve Írói Fórum többtucatnyi kedves és segítőkész tagjának, akik minden bugyuta kérdésemet azonnal siettek megválaszolni, különösen, ha azoknak

volt valami köze a csonkításokhoz, gyilkosságokhoz, betegségekhez, takarókhoz vagy a szexhez.

…Dr. Ellen Mandellnek, amiért pontosan elmagyarázta, hogyan lehet úgy felakasztani valakit, majd elvágni a torkát, hogy az illető közben ne haljon meg. Ha bármi hibát vélnek felfedezni ennek kapcsán a regényben, az az én művem.

…Piper Fahrney-nek kitűnő leírásaiért, melyekben azt ecsetelte, milyen érzés karddal harcolni tanulni.

…David Cheifetznek a sárkányölésért.

…Iain MacKinnon Taylornak a gael szövegek fordításában nyújtott felbecsülhetetlen értékű segítségéért és Jamie-nek a máglyánál elmondott beszédéhez adott nagyszerű javaslataiért.

…Karl Hagennek, amiért segített a latin nyelvtanban, Barbara Schnellnek pedig a latin és német részekért, nem is beszélve a regényeim lenyűgöző német fordításairól.

…Julie Weathersnek, néhai apósomnak, Max Watkinsnak és Lucasnak, hogy segítettek a lovakkal kapcsolatban.

…A lallybrochi hölgyeknek a folyamatos és szívből jövő erkölcsi támogatásukért, figyelmes ajándékukat, a nemzetközi WC-papír-válogatást is beleértve.

…Annak a több száz személynek, akik szívesen és önként küldtek mindenféle érdekes információt, a penicillin előállításától és felhasználásától kezdve a bodhránon való játékon és a vörös lucfenyő szaporításán át az oposszum ízének leírásáig *(azt mondták, zsíros, ha valaki tudni szeretné)*.

…És a férjemnek, Doug Watkinsnek a könyv utolsó soráért.

I. KÖTET

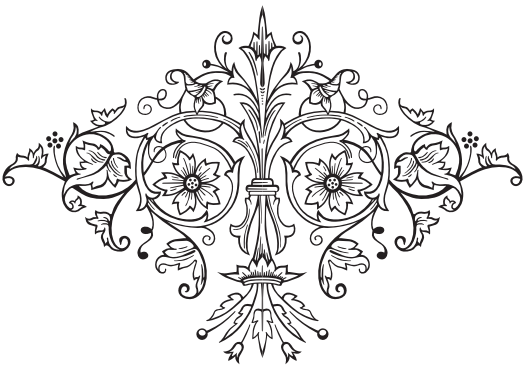

Átéltem a háborút, súlyos veszteséggel. Tudom, miért érdemes harcolni és miért nem.

Vérünk becsületességre és bátorságra szólít, és amiért a férfi ölni képes, azért néha halnia is kell.

És barátom, ezért van a nőknek széles csípője. Ez a csontos medence nyújt menedéket férfinak és gyerekének egyaránt. A férfi élete asszonya csontjaiból ered, és nője vérével keresztelteti meg becsülete.

Pusztán a szerelemért újra a tűzbe mennék.

Első rész

In Medias Res

1

Boldog az ara, kire a nap süt

Mount Helicon
A korona észak-karolinai kolóniája
1770. október vége

A ponyván kopogó eső zajára ébredtem, és első férjem csókjának érzésére az ajkamon. Zavartan pislogtam, és ösztönösen a szám elé kaptam a kezem. Vajon azért-e, hogy megőrizzem, vagy hogy elrejtsem az érzést? Ezt magam sem tudtam eldönteni.

Jamie megmozdult, és motyogott valamit álmában. Mozdulatával felkavarta a takarónk alatti cédruságak illatát. Talán az elillanó kísértet zavarta meg. Homlokráncolva bámultam a hajlékunkon túli semmibe.

Menj innen, Frank, gondoltam elszántan.

Odakint még sötét volt, de a nedves földből felszálló köd gyöngyházfényű szürkében játszott: hamarosan hajnalodik. Semmi nem mozdult, se odakinn, se idebenn, de én határozottan éreztem valami ironikus derű leheletfinom érintését a bőrömön.

Nem jöhetek el a saját lányom esküvőjére?

Nem tudom, hogy e szavak maguktól jöttek létre a fejemben, vagy pusztán a saját tudatalattim termékei voltak – a csókkal együtt. Az esküvői előkészületekkel volt tele a fejem, úgy aludtam el, nem csoda, hogy esküvőkről álmodva ébredek. És nászéjszakákról.

Kisimítottam összegyűrődött hálóingemet, és feszengve vettem észre, hogy a ruha fel van húzva a derekamig, és a bőröm nem csak az alvástól kipirult. Nem emlékeztem konkrétan semmire az álmomból, csak képek és érzések zavaros összevisszaságára. Alighanem jobb is így.

A másik oldalamra fordultam a susogó gallyakon, és közelebb húzódtam Jamie-hez. Teste meleg volt, és kellemes whisky- és fafüstszagot árasztott, amibe álmos férfiszag keveredett halványan, akár mindezek középpontja.

Csigalassúsággal kinyújtóztam, kihúztam magam, és medencémmel megböktem a csípőjét. Ha mélyen alszik, vagy ha nem akar reagálni, akkor mozdulatom elég apró ahhoz, hogy észrevétlen maradjon. De ha nem…

Nem aludt. Elmosolyodott halványan, még mindig lehunyt szemmel, és hatalmas keze lassan végigfutott a hátamon, majd jól megszorítva a fenekemet, megállt.

– Mmm? – kérdezte. – Hm. – Jamie felsóhajtott, és végig rajtam tartva a kezét, újra álomba zuhant.

Megnyugodva, szorosan hozzábújtam. Jamie testének közelsége bőven elég volt, hogy elűzze az álmaim keltette nyugtalanságomat. És Franknek – ha *valóban* ő volt az – tényleg igaza van. Biztos voltam benne, hogy ha ez bármi módon lehetséges lenne, Bree biztosan azt szeretné, ha mindkét apja jelen lenne az esküvőjén.

Ekkor már teljesen felébredtem, de már túl kényelmesen helyezkedtem el ahhoz, hogy megmozduljak. Odakint esett. Csendes eső volt, de a levegő kellőképpen hűvös és nyirkos volt ahhoz, hogy a takarók puha, meleg fészkét vonzóbbá tegye, mint a forró kávé távoli lehetőségét. Különösen azért, mert ahhoz, hogy kávét ihassunk, el kellene menni a patakra vízért, tüzet kellene rakni – ó, istenem, a fa biztosan nedves, ha ég még egyáltalán a tűz –, meg kellene őrölni a kávét a mozsárban, végül megfőzni, miközben nedves leveleket fújna a szél a lábam között, és a fölém nyúló faágakról hideg víz csöpögne a nyakamba.

Kirázott a hideg a gondolatra. Meztelen vállamra húztam a takarót, és inkább folytattam a teendők számbavételét ott, ahol abbahagytam, amikor elaludtam.

Étel, ital… Szerencsére ezzel nem lesz gondom. Jamie nagynénje, Jocasta foglalkozik ezek előkészítésével, jobban mondva az ő fekete komornyikja, Ulysses. Esküvői vendégek: ezzel sincs gond. A kolóniákon élő skót-felföldiek legnagyobb találkozójának kellős közepén vagyunk, ellátva étellel, itallal. Dombornyomott meghívókra nem lesz szükség.

Bree legalább kap egy új ruhát, szintén Jocasta jóvoltából. Sötétkék gyapjúból, hiszen a selyem túl drága lenne, ráadásul nem is lenne praktikus az erdőben. Messze volt attól a fehér szaténruhától és narancsvirág koszorútól, amiben elképzeltem, hogy majd férjhez megy. Ugyanakkor az is igaz, aligha képzelt ilyen esküvőt magának bárki is az 1960-as években.

Érdekelt volna, hogy Frank vajon mit szólna Brianna férjéhez. Roger történész volt – valaha –, ahogy Frank is. Intelligens és humoros, tehetséges

zenész és igazi úriember, aki teljesen Briannának és a kis Jemmynek szentelte életét.

Ami igazán csodálatra méltó, gondoltam a köd felé nézve, *az adott körülmények között.*

Ezt beismered, igaz? A szavak úgy formálódtak a fejemben, mintha ő mondta volna azokat, ironikusan, gúnyolva magát és engem is.

Jamie összevonta a szemöldökét, és még jobban megszorította a fenekemet, mialatt apró hangokat hallatott álmában.

Tudod, hogy igen, feleltem csendesen. *Mindig is elismertem, te is tudod, úgyhogy kopj le, rendben?!*

Határozottan hátat fordítottam a külső levegőnek, és Jamie vállára fektettem a fejemet, menedéket keresve inge puha, gyűrött lenszövetében.

Meggyőződésem, hogy én – és talán Frank – jobban értékeltük Roger azon tettét, hogy Jemmyt saját gyerekének fogadta el, mint Jamie. Jamie számára mindez csupán egy kötelesség teljesítése volt. Egy becsületes ember nem tehet másképp. És tudtam, hogy voltak kétségei afelől, hogy képes lesz-e Roger ellátni és megvédeni a családját a karolinai vadonban. Roger magas volt, izmos és tettre kész, de „a háromszögű kalap, az öv és a kard" számára csupán a dalokban létezett, míg Jamie-nek a mindennapi eszközei voltak.

A fenekemen nyugvó kéz hirtelen összeszorult, és összerezzentem.

– Sassenach – szólalt meg Jamie álmosan –, úgy ficánkolsz, mint egy ebihal egy kisfiú markában. Ki kell menned?

– Ó, hát ébren vagy – feleltem, és kissé ostobán éreztem magam.

– *Most már* igen – mondta. Keze eltűnt, és Jamie felnyögött és kinyújtózkodott. Csupasz lábai kikandikáltak a takaró túlsó végén, hosszú lábujjait szélesre tárta.

– Sajnálom. Nem akartalak felébreszteni.

– Egyet se aggódj! – válaszolta nyugtatólag. Megköszörülte a torkát, és végigsimította kezét vörös haja fellazult hullámain. – Úgy álmodtam, mintha az ördög bújt volna belém. Mindig ez történik, ha fázom álmomban. – Felemelte a fejét, és végignézett a paplanon. Elégedetlenül mozgatta meg a lábujjait. – Miért nem aludtam zokniban?

– Nahát! És miről álmodtál? – kérdeztem, némi hirtelen támadt nyugtalansággal. Szívből reméltem, hogy nem ugyanazokról álmodott, mint én.

– Lovakról – felelte, mire azonnal megkönnyebbültem.

Felnevettem.

– Miféle ördögi álmod lehetett neked a lovakról?

– Ó, istenem, szörnyű volt! – Jamie megdörzsölte a szemét mindkét öklével, aztán megrázta a fejét, mintha megpróbálta volna elhessegetni az álmot a gondolataiból. – Az ír királlyal volt kapcsolatos. Emlékszel, mit mondott róla MacKenzie a tűznél, múlt éjjel?

– Az ír király… Ja, igen! – jutott eszembe, és felnevettem, ahogy felidéztem az emléket. – Igen, emlékszem.

Roger, örömittasan és győzedelmesen a Briannával való eljegyzésük után, dalokkal, költeményekkel és szórakoztató történelmi anekdotákkal örvendeztette meg a társaságot.

Az egyik történet arról szólt, milyen rítusokat követtek a monda szerint az ősi ír királyok megkoronázása során. Az egyik ilyen rítus során az újdonsült királynak egy hófehér kancával kellett közösülnie az összegyűlt sokaság előtt, feltehetően azért, hogy így tegyen tanúbizonyságot férfiúi képességeiről, bár azt hiszem, hogy az úriember ezzel inkább a *hidegvérét* bizonyította.

– Én voltam felelős a lóért – mesélte Jamie –, és ami elromolhatott, az *mind* el is romlott. A fickó túl alacsony volt, és kellett keresnem valamit, amire felállhat. Találtam egy követ, de nem bírtam felemelni, aztán egy széket, de annak meg a kezemben maradt a lába. Aztán megpróbáltam téglákat rakni egymásra, hogy valami emelvényt húzzak föl, de azok meg porrá omlottak. Végül azt mondták, annyi baj legyen, majd levágják a kanca lábát. Én próbáltam megakadályozni őket ebben, amikor a férfi a térdnadrágját kezdte ráncigálni, és panaszkodott, hogy nem bírja meglazítani a kötőjét, ráadásul valaki észrevette, hogy a ló egy *fekete* kanca, ami egyáltalán nem felelt meg a célnak.

Felhorkantottam, és a nevetésemet a ruhája egy redőjébe fojtottam, nehogy felébresszek valakit a közelben táborozók közül.

– Ekkor ébredtél föl?

– Nem. Valami oknál fogva ezen nagyon megsértődtem. Mondtam nekik, hogy *igenis* megteszi a fekete ló, sőt, a fekete sokkal jobb, mert mindenki tudja, hogy a fehér lovaknak gyenge a szeme, és majd vak csikót fog elleni, azok meg egyre azt hajtogatták, hogy nem, nem, a fekete ló balszerencsét hoz, én meg kötöttem az ebet a karóhoz, hogy nem, és… – Jamie ekkor elhallgatott, és megköszörülte a torkát.

– És?

Vállat vont, oldalvást rám pillantott, és láttam, hogy kezdi elönteni a pír a nyakát.

– Nos, igen, mondtam, hogy igenis megteszi, majd én megmutatom. És már éppen megfogtam a kanca farát, hogy ne mozogjon, és már éppen készültem, hogy… öööö… Írország királyává tegyem magam. *Ekkor* ébredtem föl.

Nyihogva felhorkantottam, és éreztem, hogy Jamie-nek is remeg az oldala, ahogy ő is próbálta visszafojtani a nevetését.

– Most már *nagyon* sajnálom, hogy felébresztettelek! – töröltem meg a szememet a takaró sarkával. – Biztos vagyok benne, hogy nagy veszteség érte ezzel az íreket. De az azért érdekelne, hogy az ír királynők hogyan viseltettek ezzel a szertartással kapcsolatban – tettem még hozzá.

– Nem hinném, hogy a hölgyek akár csak egy kicsit is megszenvedték volna ezt – biztosított Jamie. – Habár hallottam olyan férfiakról, akik szívesebben…

– Én nem *arra* gondoltam – vágtam közbe. – Inkább a dolog egészségügyi vetületére próbáltam utalni, ha érted, mire gondolok. A kocsit a ló elé helyezni, az egy dolog, de hogy a ló megelőzze a királynét…

– Ah… nos, igen. – Jamie már korábban elpirult, de most a pír egy sötétebb árnyalatra váltott. – Sok mindent el lehet mondani az írekről, Sassenach, de bizton állíthatom, hogy néhanapján ők is mosakodnak, és az adott körülmények között a királynak alighanem jól is jöhetett egy darab szappan, hogy bele…

– *Belevágjon a közepébe?* – segítettem ki. – Biztos, hogy nem, hiszen a ló végül is elég nagy, ha úgy vesszük…

– A dolog sikere attól is függ, mennyire áll készen az illető, Sassenach, nem csak attól, mennyi helye van – magyarázta Jamie, laposan pillantva felém. – És belátom, hogy abban a helyzetben bizonyára jólesik neki némi bátorítás. Akárhogy is, *bele kell vágni a közepébe, in medias res* – tette hozzá. – Sosem olvastál Horatiustól semmit? Vagy Arisztotelésztől?

– Nem. Nem lehetünk mindannyian műveltek. És nem is igazán érdekelt Arisztotelész munkássága, miután megtudtam, hogy ő a nőket valahová a férgek szintje alá sorolta be, amikor az élőlényeket osztályozta.

– Biztos nem volt házas – mondta Jamie, azzal lassan végigsimított a hátamon, és végigtapogatta a ruhámon át a csigolyáim dudorjait. – Egyébként biztos észrevette volna a csontokat.

Elmosolyodtam, és megérintettem az arcát. Arccsontja élesen és tisztán emelkedett borostyánszínű borostája hullámai fölé.

Közeledett a hajnal, az ég kezdett kivilágosodni, amit abból érzékeltem, hogy bár Jamie fejének hajlékunk fakó ponyvája nyújtott hátteret, de

tisztán láttam az arcát. Arckifejezése azonnal eszembe idézte, hogy miért is vette le a zokniját előző éjszaka. Sajnos mindketten úgy elfáradtunk a hosszúra nyúlt mulatság után, hogy ölelkezés közben elaludtunk.

E megkésett emléket meglehetősen megnyugtatónak találtam, mert némi magyarázatot nyújtott hálóingem állapotára és az álmokra, amikre felébredtem. Ugyanakkor éreztem, ahogy a hűvös huzat ujjai benyúlnak a takaróm alá, és megborzongtam. Frank és Jamie igen különböző emberek voltak, de nem volt bennem kétség afelől, hogy ki csókolt meg, mielőtt felébredtem volna.

– Csókolj meg! – szóltam hirtelen Jamie-nek. Még egyikőnk sem mosott fogat, de ő engedelmesen végigsimította ajkával az ajkamat, mire megfogtam a tarkóját, és közelebb húztam magamhoz, Jamie pedig egyik kezére támaszkodott, hogy eligazíthassa az összegabalyodott ágyneműt a lábunk körül.

– Vagy úgy? – kérdezte, amikor elengedtem. Elmosolyodott, kék szemei sötét háromszögekbe rendeződtek a félhomályban. – Nos, a biztonság kedvéért, Sassenach, egy pillanatra ki kell mennem.

Fellibbentette a takarót, és fölkelt.

A földről, ahol feküdtem, meglehetősen szokatlan szemszögből láttam őt, és így ragyogó bepillantást nyerhettem hosszú vászoninge alá. Őszintén reméltem, hogy amit ott láttam, nem a rémálma utóhatása volt, de jobbnak láttam nem rákérdezni.

– Jobb, ha sietsz – mondtam. – Már világosodik, hamarosan elkezdenek ébredezni a többiek.

Jamie bólintott, és kilépett a szabadba.

Csendben feküdtem, hallgatóztam. Néhány madár csiripelt valahol a távolban, de már ősz volt, még teljes napvilágnál sem lesz akkora ricsaj, mint tavasszal vagy nyáron. A hegy és a megannyi táborozó még mindig nyugodtan szunyókált, de már érzékelni lehetett, hogy alig hallhatóan mocorogni kezdenek az emberek.

Végigsimítottam a hajamon, fellazítottam, a vállam mögé dobtam, majd a másik oldalamra fordultam, és a vizespalack után kutattam. Ahogy a hűvös levegőt megéreztem a hátamon, hátrapillantottam a vállam fölött, de eljött a hajnal, és a köd elmenekült. A levegő szürke volt, de mozdulatlan.

Megérintettem a bal kezemen az aranygyűrűt, amit előző éjjel kaptam vissza, és oly sok idő múltán még mindig szokatlan volt a jelenléte. Talán a gyűrűje volt az, ami megidézte Franket az álmaimban. Talán ma este, az esküvőn újra megérintem a gyűrűt, szándékosan, remélve, hogy Frank

valahogy megláthatja Briannát az én szememen keresztül. Most azonban már elment, aminek örültem.

Egy apró zaj, a távoli madárfüttyöknél nem hangosabb hang, szelte át a levegőt. Egy ébredő kisbaba sírt fel.

Korábban úgy gondoltam, hogy a körülményektől függetlenül a nászéjszakán legfeljebb két embernek van helye az ágyban. Még mindig úgy gondolom. Egy kisbabát azonban még egy néhai szerető szelleménél is nehezebb félresöpörni, Brianna és Roger ágya így muszáj, hogy mindhármuknak helyet adjon.

A ponyva sarka felemelkedett, és Jamie nézett be idegesen és izgatottan.

– Jobb, ha felkelsz és felöltözöl, Claire, a katonák felsorakoztak a patak partján. Hol a harisnyám?

Azonnal felültem és hallottam, ahogy messze a domb alján peregni kezdenek a dobok.

Hideg köd szállt alá a mélyebben fekvő részekre. Egy felhő telepedett a Mount Heliconra, mint egy kotlós egy árva tojásra, és a levegő párától volt nehéz. Álomtól ragacsos szemmel vetettem egy pillantást a vastag szálú füvön túlra, ahol a 67. Felföldi Ezred sorakozott fel teljes díszben a patak partján, dobpergés közepette, mialatt a dudásuk egyre csak játszott, fitytyet hányva az esőre.

Nagyon fáztam, és meglehetősen dühös voltam. Abban a reményben feküdtem le, hogy reggel kávéra és tápláló reggelire ébredek, amit két esküvő, három keresztelő, két foghúzás, és egy fertőzött lábujjköröm eltávolítása fog követni, illetve egyéb kellemes és szórakoztató társasági események, melyek mindegyikéhez jár némi whisky.

Ehelyett azonban nyugtalanító álmokra ébredtem, ami érzéki enyelgéshez vezetett, majd *belevágtunk* a nyavalyás *közepébe,* ebben a hideg ködszitálásban, de az is csak arra volt jó, hogy meghallgassunk valami kiáltványt. És még kávét sem kaptam.

Eltartott egy ideig, amíg a felföldiek feltápászkodtak és letántorogtak a domboldalon. A dudás feje egészen elkékült, mire végre utoljára belefújt a hangszerébe, és egy disszonáns zihálással abbahagyta volna a zajongást. Még mindig hallatszottak a visszhangok a hegyoldalról, amikor Archibald Hayes hadnagy kilépett az emberei elé.

Hayes hadnagy fife-i akcentusa jól hallatszott, és a szél is felkapta a szavait, én mégis biztos voltam benne, hogy a hegyen feljebb táborozó skótok

alig hallanak belőle valamit. Bezzeg ahol mi álltunk a lejtő lábánál, mindössze húsz méterre a hadnagytól, minden szavát hallottam, fogam vacogása ellenére is.

– *ŐEXCELLENCIÁJA, WILLIAM TRYON uraság, Őfelsége főkapitánya, a tartomány kormányzójának és a hadsereg vezetőjének nevében* – olvasta Hayes, bömbölve, hogy túlkiabálja a szél és a víz hangját, illetve a tömeg rosszat sejtő mormolását.

A nyirkos ködbe burkolódzó fákról és sziklákról csöpögött a víz, a felhőkből időről időre jeges és fagyos eső szemerkélt, és a vad széllökések hatására mintegy tizenöt fokkal lecsökkent a hőmérséklet. A hidegre érzékeny bal sípcsontom lüktetett azon a helyen, ahol két évvel korábban eltört. Ha valaki hisz a baljós előjelekben, jelképekben és hasonló metaforákban, az alighanem hajlott volna arra, hogy hasonlóságot véljen felfedezni a csúnya időjárás és a kormányzó kiáltványának felolvasása között. Úgy véltem, a kilátások hasonlóképpen dermesztőek és vészjóslóak mindkét esetben.

– *Közhírré tétetik* – harsogta Hayes, a papír fölött a tömegre szegezve tekintetét –, *hogy tudomásomra jutott, miszerint számos gyalázatos és rosszéletű személy lármázva összeverődött Hillsborough városában, múlt hónap huszonnegyedik és huszonötödik napján, a kerületi legfelsőbb bíróság ülése idején, hogy szembeszegüljön kormányunk igazságos intézkedéseivel, és megsért-se országunk törvényeit, és arcátlanul megakadályozza Őfelsége törvényszolgáit hivataluk gyakorlásában, és ugyanezen személyek barbár módon ütlegeltek és megsebesítettek többeket az említett bíróság ülése alatt, és további bántalmazást és inzultust helyeztek kilátásba Őfelsége kormánya számára, és a legaljasabb támadásokat hajtották végre az említett város lakosai és ingatlanjai ellen, poharat emeltek arra, hogy legyen átkozott a saját törvényes királyuk, György király, és járjon sikerrel a trónkövetelő…*

Hayes ekkor szünetet tartott, levegőt vett, hogy elolvassa a következő bekezdést. Hangos zihálással felfújta a mellét, és így folytatta:

– *Végül tehát, hogy az említett felháborító cselekedetekben érintettek bíróság elé citáltathassanak, ezennel Őfelsége tanácsadóinak javaslatára és beleegyezésével kihirdetem kiáltványomat és e helyütt követelem és szigorúan felszólítom Őfelsége kormányának minden békebíráját, hogy alaposan vizsgálják ki a fent említett bűncselekményeket, és helyezzék őrizetbe az esetlegesen előttük megjelenő fent említett személyeket, majd azokat juttassák el elém, hogy megjelenhessenek a New Bern-i közgyűlés előtt, november 30-án, mely napig a tárgyalás elnapoltatik, a közügyek gyakorlása érdekében.*

Végső lélegzetvétel. Hayes arca ekkor már majdnem olyan kék volt, mint a dudásé.

– *Kelt, alulírott által, szentesítve a tartomány nagy pecsétjével, New Bernben, Őfelsége uralkodásának tizedik évében, az úr 1770. évében, október 18. napján. Aláírás, William Tryon* – fejezte be Hayes, és még egy utolsó, gőzölgő leheletet fújt ki magából.

– Feltűnt, hogy alighanem az egész kiáltvány egy mondat volt, a lezárást leszámítva? Szép teljesítmény, még egy politikustól is – jegyeztem meg.

– Csitt, Sassenach! – szólt Jamie, tekintetét még mindig Archie Hayesre függesztve. Elfojtott mormogás hallatszott a tömegből a hátam mögül, érdeklődés és megrökönyödés hangjai, amibe némi álmélkodás is keveredett, a felségáruló pohárköszöntőkről tett megjegyzéseket hallván.

Ez a felföldiek találkozója volt, akik közül sokakat a Stuart-felkelés kitörésekor száműztek a kolóniákra, és ha Archie Hayes úgy döntött, hogy hivatalosan is említést tesz azokról, amik sörözés és whiskyzés közben hagyták el a tűz körül ülők száját előző este… Ugyanakkor alig negyven katonája volt, és bármi volt is a véleménye György királyról és az uralkodó esetleges elkárhozásáról, azt bölcsen megtartotta magának.

Hayes apró, patakparti hídfőállását mintegy négyszáz felföldi vette körül, akik a dobpergés hangjára gyűltek oda. Nők és férfiak húzódtak meg a tisztás fölötti fák között, szorosan tartánjukba burkolódzva az erősödő szél ellen.

A kifürkészhetetlen arcok sorából ítélve, amik a szélben lebegő sálak és kalapok alól kandikáltak ki, ők is tanácskozást tartottak. Persze az arckifejezésüket legalább annyira okozhatta a szél, mint a veleszületett éberség: az én arcom is merev volt, az orrom helye eddigre már érzéketlenné vált, és nem éreztem a lábamat hajnal óta.

– Bárki, aki nyilatkozni kíván ezekben az igen súlyos ügyekben, bízvást gondjaimra bízhatja vallomását – jelentette ki Hayes, és kerek arca hivatalos közömbösséget sugárzott. – Írnokommal a nap hátralévő részében sátrunkban fogunk tartózkodni. Isten óvja a királyt!

Azzal átnyújtotta a kiáltványt a tizedesének, meghajolt a tömeg felé, jelezvén, hogy végzett, sarkon fordult, és elindult a nagy sátor felé, amit a fák közelében állítottak föl, és ami mellett zászlórúdra szerelt katonai lobogókat csapkodott vadul a szél.

Összerezzentem, és a kezemet Jamie köpenyének résébe dugtam, a könyökhajlata fölé. Hideg ujjaimat átjárta testének jóleső melege. Jamie a könyökét egy pillanatra az oldalához szorította, fagyos ölelésem

fogadásaképpen, de nem nézett le rám. Még mindig Archie Hayes távolodó hátát nézte, a szél ellen védekezően összehúzott szemmel.

A hadnagy zömök, erős testalkatú, nem különösebben magas férfi volt, de határozott fellépésű, és most nagy elszántsággal lépdelt, mintha egy lélek sem lett volna fölötte a domboldalon. Eltűnt a sátrában, de annak bejáratául szolgáló előlapját hívogatóan felkötve hagyta.

Nem most először kellett vonakodva ugyan, de elismernem Tryon kormányzó politikai ösztöneinek helyességét. Ezt a kiáltványt nyilvánvalóan felolvassák még sok városban és faluban, szerte a kolóniában. Rábízhatta volna a feladatot a helyi elöljáróra vagy seriffre, hogy hivatalból érzett dühéről értesítse ezt a találkozót. Ehelyett vette a fáradságot, hogy elküldje Hayest.

Archibald Hayes apja oldalán harcolt először, a cullodeni csatában, tizenkét éves korában. Megsebesült a csatában, majd elfogták és délre küldték. Amikor választania kellett, hogy száműzik, vagy csatlakozhat a sereghez, ő ez utóbbi lehetőséggel élt, és kihozta belőle a lehető legtöbbet. Az a tény, hogy harmincas évei közepére tisztté léptették elő, egy olyan időszakban, amikor a legtöbb hivatalt megvásárolták, és nem pedig kiérdemelték, elegendő bizonyíték volt rátermettségére.

Kedves és figyelmes volt, ugyanakkor profi katona is. Miután előző nap meghívtuk, hogy osztozzon velünk ételen és tűzön, a fél éjszakát azzal töltötte, hogy Jamie-vel beszélgetett, a másik felét pedig azzal, hogy egyik tábortűztől a másikig vándorolt Jamie társaságának védelme alatt, és bemutatták az összes fontos, jelen lévő család fejének.

És vajon kinek az ötlete volt ez? – tűnődtem, felnézve Jamie-re. Hosszú, egyenes orra kipirult a hidegben, szeme elé odatartotta kezét a hideg ellen, de arca nem árult el semmit arról, hogy mi járhat a fejében. És ez, gondoltam, a legbiztosabb jele annak, hogy valami igen veszélyes dolgon töri a fejét. Vajon tudott már erről a kiáltványról?

Egyetlen angol tiszt jöhetett volna angol katonáival egy ilyen találkozóra azt remélve, hogy bárki is együtt fog vele működni. De Hayes és a felföldijei, sziklaszilárdan a tartánjukban… nem tudtam nem észrevenni, hogy Hayes a sátrát egy sűrű fenyőligetnek háttal állíttatta fel, így bárki, aki titokban szeretett volna beszélni a hadnaggyal, a fák közül közelítve meglátogathatta őt anélkül, hogy meglátták volna.

– Szerinted Hayes arra számít, hogy valaki kiveti magát a tömegből, berohan a sátrába, és ott a helyszínen feladja magát? – kérdeztem mormogva Jamie-től. Személyesen ismertem legalább egy tucat férfit, akik részt

vettek a hillsboroughi zavargásokban. Hárman közülük karnyújtásnyira álltak tőlünk.

Jamie felmérte, hová nézek, kezét a kezemre tette, megszorította diszkréten és már-már esdeklőn. Összevont szemöldökkel néztem vissza rá. Csak nem hiszi azt, hogy óvatlanságommal bárkit is elárulok? Halványan rám mosolygott azzal a bosszantó házastársi pillantással, amivel mintha azt mondta volna, a szavaknál is világosabban: *tudod, hogy milyen vagy, Sassenach. Bárkinek elég egy pillantást vetnie az arcodra, hogy rájöjjön, mit gondolsz.*

Kicsit közelebb húzódtam, és diszkréten bokán rúgtam. Lehet, hogy az arcom mindent elárul, de biztos nem tenne rá senki megjegyzést egy ilyen tömegben! Jamie meg se rezzent, de szája szélesebb mosolyra húzódott. Egyik karját a köpenyembe csúsztatta, és közelebb húzott magához, kezét a hátamon tartva.

Hobson, MacLennan és Fowles együtt s éppen előttünk álltak, és halkan beszélgettek. Mindhárman egy apró, Drunkard's Creek nevű településről származtak, mintegy tizenöt mérföldre az otthonunktól, Fraser's Ridge-től. Hugh Fowles Joe Hobson veje volt, és nagyon fiatal, nem több mint húszéves. Nagyon igyekezett megőrizni a nyugalmát, de arca holtsápadtra vált, és kiverte a víz, ahogy felolvasták a kiáltványt.

Nem tudtam, hogy Tryon mit szándékozik tenni azokkal, akikre rá lehet bizonyítani, hogy részt vettek a felkelésben, de éreztem, hogy a kibontakozó ellenállás hullámai, amiket a kormányzó kiáltványa keltett, úgy futottak végig a tömegen, mint ahogy a közeli patak bukdácsolt át a meder kövein.

Jó néhány épületet leromboltak Hillsboroughban, és számos köztisztviselőt támadtak meg, miután kirángatták őket az utcára. A pletykák arról szóltak, hogy az egyikőjük, aki ironikus módon a békebíró címet viselte, egy kegyetlen ostorcsapás következtében elveszítette az egyik szemét. Henderson főbíró, aki minden jel szerint szívére vette a polgári engedetlenség eme megnyilvánulását, kiugrott az ablakon, és elmenekült a városból, ezzel lehetetlenné téve a bírósági tárgyalást. Nyilvánvaló volt, hogy a kormányzót *nagyon* feldühítették a hillsboroughi események.

Joe Hobson visszanézett Jamie-re, majd újra elfordította a tekintetét. Hayes hadnagy megjelenése előző este a tábortüzünknél nem maradt észrevétlen.

Ha Jamie látta is a pillantást, nem viszonozta azt. Felvonta egyik vállát, és fejét lehajtva odaszólt hozzám.

– Nem hinném, hogy Hayes azt várja, hogy bárki is feladja magát. Csupán kötelessége információt kérni. Hála istennek, nem az én kötelességem e kérésnek eleget tenni. – Nem beszélt hangosan, de ahhoz eléggé, hogy szavai elérjék Joe Hobson fülét.

Hobson Jamie felé fordította a fejét, és fanyarul odabiccentett neki. Megérintette veje karját, azzal visszafordult, és nekiindult a hegyoldalnak, a szétszórt táborhelyek között, ahol az asszonyok vigyáztak a tüzekre és a fiatalabb gyerekekre.

Ez volt a találkozó utolsó napja. Ma este tartják a keresztelőket és az esküvőket, ma este áldják meg szertartásosan a szerelmet és annak lázadó gyümölcseit, melyek a templomot nem látott tömegek méhéből származnak, még az elmúlt évből. Aztán eléneklik az utolsó dalokat, elmondják az utolsó történeteket, majd a skótok és házuk népe mind felkerekednek és visszatérnek otthonaikba, amik a Cape Fear folyó sűrűn lakott partjától a nyugati országrész vad hegyvidékéig elszórva helyezkednek el, és magukkal viszik a kormányzó kiáltványának és a Hillsboroughban történteknek hírét.

Megmozgattam a lábujjaimat nedves cipőmben, és némi szorongással arra gondoltam, vajon ki érzi kötelességének a tömegben, hogy feleljen Hayes felhívására és tegyen vallomást vagy feljelentést. Jamie biztosan nem. De mások talán igen. Sokan meséltek hencegve a hillsboroughi zavargásokban betöltött szerepükről a találkozó hete alatt, de a hallgatók közül messze nem mindenki tekintett rájuk hősökként.

Hallottam és éreztem, hogy a kiáltvány végeztével beindult a beszélgetés. Fejek forogtak, családok gyűltek egymás köré, férfiak látogatták egyik csoportot a másik után, ahogy Hayes beszédét tolmácsolták fel a hegyre és ismételték el azoknak, akik túl messze álltak ahhoz, hogy hallják.

– Nem kéne mennünk? Még sok teendőnk van az esküvők előtt.

– Valóban? – nézett le rám kérdőn Jamie. – Azt hittem, Jocasta rabszolgái rendezik az ételek és italok sorsát. Odaadtam Ulyssesnek a whiskys hordókat. Ő lesz a *soghan.*

– Ulysses? Hozott parókát is? – mosolyodtam el a gondolatra.

A *soghan* az a férfi volt, aki az italok és frissítők felszolgálását felügyelte a felföldi esküvőkön. A kifejezés valójában valami olyasmit jelentett, hogy „jókedvű, kedélyes fickó". Valószínűleg Ulysses volt a legméltóságteljesebb személy, akit valaha láttam. Még arcfestés és a rizsporos lószőr parókája nélkül is.

– Ha igen, akkor az estére a fejéhez fog ragadni – mondta Jamie, azzal felnézett az elnehezedő felhőkre, és megrázta a fejét. – Boldog az ara, kire a nap süt, és boldog az a holt, akit eső áztat – idézte.

– Ezt szeretem a skótokban – jegyeztem meg. – Minden alkalomra van valami közmondásuk. Ne merd ezt Bree előtt is elismételni!

– Kinek nézel te engem, Sassenach? – kérdezte Jamie egy félmosollyal az arcán. – Mégiscsak az apja vagyok, vagy nem?

– Határozottan igen. – Elhessegettem Brianna másik apjának gondolatát, és hátrapillantottam a vállam fölött a biztonság kedvéért, nehogy Frank hallgatózzon.

Közel s távol nem láttam sehol Brianna vörös haját. Brianna, aki igazán az apjára ütött, harisnyás lábain állva hat láb magas volt. Majdnem olyan könnyű volt észrevenni őt a tömegben, mint Jamie-t.

– Amúgy sem a menyegzővel kell törődnöm – mondtam, visszafordulva Jamie felé. – Reggelit kell adnom mindenkinek, majd vizitre kell mennem Murray MacLeoddal.

– Vagy úgy? Azt hittem, azt mondtad, Murray egy sarlatán.

– Azt mondtam, tudatlan, makacs, és fenyegetést jelent a közegészségügyre – javítottam ki. – Ez nem egészen ugyanaz. Csak majdnem.

– Csak majdnem – mondta vigyorogva Jamie. – Szóval tanítani akarod, vagy megmérgezni?

– Amelyik hatásosabb lesz. Legrosszabb esetben véletlenül rálépek az érvágójára, és összetöröm. Valószínűleg egyedül így tudom megakadályozni, hogy elvérezzen miatta valaki. Na, gyerünk, mindjárt megfagyok.

– Már itt sem vagyunk akkor – vágta rá Jamie, majd egy pillantást vetett a katonákra, akik még mindig a patak partján sorakoztak teljes díszben. – A kis Archie, úgy látszik, ott marasztalja a katonáit, amíg szét nem oszlik a tömeg. Kezdenek már kicsit kékülni itt-ott.

Bár állig fel voltak fegyverkezve, és egyenruhát viseltek, a felsorakozott felföldi katonák kissé lazítottak a tartásukon. Tekintélyt parancsolóak voltak, az biztos, de már nem voltak fenyegetőek.

Kisfiúk és nem egy kislány is ide-oda rohangált közöttük, szemtelenül piszkálták a katonák kiltjének szegélyét, vagy bátran megérintették a csillogó puskákat, a katonák oldaláról lógó kulacsokat, a dísztőrök és kardok markolatát.

– Abel, *a charaid!* – Jamie megállt, hogy üdvözölje az utolsó Drunkard's Creek-i férfit. – Ettél ma már valamit?

MacLennan nem hozta el a feleségét a találkozóra, így ott evett, ahová a jó sorsa vetette. A tömeg oszladozott körülöttünk, de ő csak egykedvűen állt, és egy vörös flanel zsebkendő sarkait szorítva próbálta megóvni kopaszodó fejét a kopogó esőcseppektől. Alighanem próbálja meghívatni magát valakivel reggelire, gondoltam cinikusan.

Végigmértem zömök alkatát, magamban megsaccoltam, mennyi tojással, zabkásával és pirítóssal terhelné meg kosaraink apadó tartalmát. Nem mintha holmi élelmiszerhiány meggátolná bármelyik felföldit is abban, hogy jó vendéglátó legyen. Főleg nem Jamie-t, aki meghívta MacLennant, hogy csatlakozzon hozzánk, miközben én fejben tizennyolc tojásunkat kilenc főre osztottam szét, nyolc helyett. Akkor nem tükörtojás lesz. Reszelt burgonyával lepényt csinálunk belőle, amit olajban sütünk ki, és jobb lesz, ha a hegynek felfelé menet Jocasta táborából kérek kölcsön kávét.

Megfordultunk, hogy elinduljunk, és ekkor Jamie keze hirtelen lecsúszott a derekamra és tovább. Egy nőhöz méltatlan hangot adtam ki, mire Abel MacLennan felém fordult és rám meredt. Rávillantottam sugárzó mosolyomat, ellenállva a késztetésnek, hogy újra Jamie-be rúgjak, ezúttal kevésbé diszkréten.

MacLennan elfordult, és fürgén felkapaszkodott előttünk az emelkedőn, kabátja szárnyai izgatott várakozással lifegtek kopott nadrágja felett. Jamie megfogta a könyökömet, hogy átsegítsen a köveken, közben lehajolt, és a fülembe súgott:

– Mi az ördögért nem viselsz alsószoknyát, Sassenach? – sziszegte Jamie. – Nincs semmi a szoknyád alatt. Halálra fogsz fagyni!

– Ebben nem tévedsz – feleltem vacogva, pedig köpenyt is viseltem.

Valójában volt rajtam egy len hálóing a köpenyem alatt, de vékony és kopott volt, ami jó volt arra, hogy nyáron a szabad ég alatt aludjak benne, de szinte teljesen alkalmatlan volt arra, hogy megfékezze a hideg téli szeleket, amik úgy fújtak át a szoknyámon, mintha az fátyolból lett volna.

– Tegnap még volt egy finom gyapjúszoknyád, azzal mi lett?

– Jobb, ha nem tudod – válaszoltam.

Jamie erre felvonta a szemöldökét, de mielőtt kérdezhetett volna még valamit, valaki felkiáltott a hátunk mögött.

– Germain!

Megfordultam, és egy apró szőke fejet láttam, lobogó hajjal, a fej tulajdonosa ugyanis a sziklák alatt rohant lefelé a lejtőn. A kétéves Germain kihasználta, hogy anyja az ő újszülött húgával van elfoglalva, és őrizetéből megszökve futásnak eredt a katonák oszlopa felé. Kicsusszant anyja kezei

TETSZIK?
MI IS NAGYON SZERETJÜK.

Szívből ajánljuk,
ha örömre és felszabadult percekre vágysz!

Már rendelhető!
ÉLVEZD MIHAMARABB!

MOST
KEDVEZMÉNNYEL
lehet a tiéd!
Megnézem.

NE HAGYD KI!
Rendeld meg most a kiadónál!
Még több jó könyv
megjelenését támogatod vele.
Imádom a jó könyveket. Kérem máris!

2014.11.22.-i állapot

közül, és fejét előreszegve megindult a lejtőn, egyre gyorsulva, mint egy leguruló kő.

– Fergus! – sikított Marsali. Germain apja a nevét hallván abbahagyta a beszélgetést, megfordult, a fia pedig éppen ekkor bukott fel egy kiálló kőben, és fejjel előre kezdett zuhanni. Germain, a született akrobata meg sem próbálta hárítani az esést, hanem kecsesen összeomlott, sündisznó módjára gombóccá gömbölyödött, és az egyik vállára érkezve zuhant a földre a füves lejtőn. Ágyúgolyóként robogott keresztül a katonák során, legurult egy sziklás kiszögellésen, és nagy csobbanással a patakba esett.

Az általános döbbenettől mindenki levegő után kapkodott, és jó páran szaladtak utána, hogy segítsenek, de az egyik katona addigra már leért a patakpartra. Letérdelt, bajonettje hegyét a gyerek lebegő ruházatába bökte, és az átázott csomagot a partra vontatta.

Fergus belegázolt a sekély, jeges vízbe, kinyújtotta a kezét, és elkapta elázott fiát.

– *Merci, mon ami, mille mercy beaucoup!* – mondta a fiatal katonának. – *Et toi toto* – folytatta a fejét csóválva, a vizet prüszkölő ivadékának címezve szavait. – *Comment ça va,* te kis sükebóka?[1]

A katona meglepettnek látszott, de nem tudtam megállapítani, hogy Fergus egyedülálló akcentusa vagy a hiányzó bal keze helyén viselt csillogó kampó látványa miatt-e.

– Minden rendben, uram – felelte a katona félénk mosollyal. – Nem esett baja a fiúnak, azt hiszem.

Hirtelen Brianna tűnt fel egy szelídgesztenyefa mögül, a hat hónapos Jemmyvel a vállán, és ügyesen kivette Marsali karjából a kis Joan babát.

– Gyere, add csak ide a kis Joanie-t – mondta. – Menj, nézd meg Germaint.

Jamie lekapta a nehéz köpönyeget a válláról, és Marsali karjára fektette a kisbaba helyére.

– Igen, mondd meg annak az ifjú katonának, aki megmentette a fiúcska életét, hogy szívesen megosztanánk vele a tüzünket – mondta Marsalinak. – Jut enni mindnyájunknak, igaz, Sassenach?

– Természetesen – feleltem, és fejben gyorsan utánaszámoltam annak, hogy így kinek mennyi étel fog jutni. Tizennyolc tojás, négy vekni szikkadt, pirítósnak való kenyér… Nem, egyet meg kell tartanom holnapra,

---

[1] Köszönöm, barátom, hálásan köszönöm! Ejj, te bolond, mi ütött beléd?